

Vydání 1/2018

Chrudimský senior

Časopis pro třetí věk - dvouměsíčník
Vydává Centrum sociálních služeb a pomoci Chrudim

CENTRUM SOCIÁLNÍCH SLUŽEB A POMOCI CHRUDIM INFORMUJE

Na slovíčko s ředitelkou

Vážené dámy, vážení pánové, milí přátelé, právě se Vám dostalo do rukou vydání časopisu Chrudimský senior, které je prvním vydáním v roce 2018. V posledních letech prošel nejen obsah časopisu, ale také naše organizace a nejvíce sociální služby, výraznými změnami. Některé změny se dotkly nás zaměstnanců bez rozdílu pracovního zařazení a mnoho změn zasáhlo Vás, milé klientky a milí klienti.

Centrum sociálních služeb a pomoci Chrudim v roce 2017 slavilo 25. výročí svého založení. Od počátku existence organizace se v ní vystřídal řada zaměstnanců a několik ředitelů. V souladu s příchody nových zaměstnanců do organizace, s vývojem legislativy, požadavků nadřízených a kontrolních orgánů mění organizace svoji podobu. Změny, které nám přinesl rok 2017, se týkaly zvýšení úhrad za poskytování sociálních služeb, dále nastavení systému obědů, to znamená, že obědy můžou klienti odebírat pouze tak, jak mají uvedeno ve smlouvě. Poplatky za úklid společných prostor v Domech s pečovatelskou službou přešly do poplatků spojených s bydlením a to proto, že nejsou sociální službou. Je třeba si uvědomit, že zákon o sociálních službách přesně definuje, které základní činnosti může za úhradu pečovatelská služba klientům poskytovat.

Změny, které proběhly v loňském roce, nebyly pouze negativní. Například dvouměsíčník „Chrudimský senior“, který máte nyní před sebou, je pro čtenáře od dubna 2017 zdarma. Na konci léta pro klienty Domů s pečovatelskou službou naši zaměstnanci uspořádali grilování. Akce se setkaly s pozitivním ohlasem ze strany účastníků. Je třeba podotknout, že zaměstnanci, kteří se klientům při opékání špekáčků věnovali, to pro ně dělali moc rádi a nad rámec svých pracovních povinností. Klienti mají možnost zúčastnit se i dalších aktivit a těmi jsou například výlety, trénování paměti, předčítání, cvičení, hudební aktivity a mnoho dalších. Měsíčně se na aktivitách pořádaných Centrem sociálních služeb a pomoci prostřídá téměř tisíc seniorů z Chrudimi. Chystáme pro širokou veřejnost ples, který poprvé ponese nový název „Jarní ples Centra sociálních služeb a pomoc Chrudim“. Ples se bude konat 9. 3. 2018. K tanci bude hrát kromě Základní umělecké školy skupina Duo Adamis známá z TV Šlágr. Připravena pro Vás bude bohatá tombola, jejíž ceny stojí za to vyhrát. Vstupenky na ples, které bude možné zakoupit v předprodeji, budou levnější, než vstupenky, které zakoupíte na místě v den konání plesu. Volnočasové aktivity, kterých se mohou senioři účastnit, nemají souvislost s pečovatelskou službou ani stacionáři, ale jsou poskytovány v rámci Senior klubu, který můžeme provozovat pouze díky štědrému finančnímu příspěvku zřizovatele, kterým je město Chrudim.

Centrum sociálních služeb a pomoci ke konci roku 2017 zakoupilo elektrické zvedací zařízení, které umožní pečovatelkám manipulaci s imobilními klienty. Zvedací zařízení umožní imobilním klientům zůstat nadále s velkou pomocí pečovatelek v jejich domácnostech. Stropním zvedacím zařízením a také novou vanou bude na počátku roku 2018 vybaveno Středisko osobní hygieny v Domě s pečovatelskou službou v Soukenické ulici. Probíhá výměna starých aut, jejichž provoz se stal velmi nákladným vzhledem k častým opravám. Bez automobilu by pečovatelská služba nebyla schopna zajistit plynulý a včasný přesun ke klientům. Během příštího roku budeme pořizovat velký dodávkový automobil, který bude vybavený elektrickou zvedací plošinou umožňující snadnou dopravu a přesun vozíčkářů.

Vedení Centra nepotěšila na konci roku 2017 zpráva Chrudimské nemocnice, která oznámila, že od 1. 1. 2018 nebude možné o víkendech a svátcích vařit dvě varianty jídel. Proto vedení organizace hledá řešení, aby naši klienti měli i nadále možnost odebírat minimálně stejně

kvalitní obědy s možností výběru a dietního režimu i za cenu změny dodavatele obědů.

Záleží nám na kvalitě poskytovaných sociálních služeb. Odrazem Vaší spokojenosti v roce 2017 byla značka kvality v sociálních službách, kterou jsme získali díky našim spokojeným klientům.

Chci touto cestou poděkovat všem klientkám, klientům a rodinným příslušníkům za trpělivost a pochopení procesů změn, kterým jsme se nemohli vyhnout, našemu zřizovateli za výraznou finanční a metodickou podporu, přátelům, obchodním partnerům za spolupráci a pomoc.

Poděkování také patří našim sponzorům, bez jejichž podpory bychom na ples, který připravujeme, neměli tak bohatou tombolu. Našimi sponzory „Jarního plesu“ jsou: pan Milan Toman, Slatiňany, Tesco Stores CR a.s., Lékárna na Kateřině, NIKA Logistics a. s., Chrudim, SP makléřská společnost zastoupena panem Pavlem Strouhalem, Tezner šicí stroje, galanterie, zastoupena paní Alenou Teznerovou, Š&T stavební Chrudim, zastoupena panem Zdeňkem Tláskalem, a pan Zdeněk Slanina – požární servis.

Přeji všem našim klientkám, klientům, rodinným příslušníkům, přátelům, obchodním partnerům, zřizovateli, sponzorům, všem příznivcům Centra sociálních služeb a pomoci Chrudim a široké veřejnosti v roce 2018 mnoho zdraví, spokojenosti a všem děkuji za projevenou důvěru.

S úctou

Marta Menšíková, ředitelka CSSP Chrudim

Přátelé denních stacionářů a jejich přínos pro klienty

Do denních stacionářů Jitřenka a Pohoda, které sídlí v Městském parku a jsou součástí Centra sociálních služeb a pomoci v Chrudimi pravidelně docházejí dobrovolníci, kteří mají pro klienty připravené zajímavé přednášky a besedy.

Jedním z nich je RNDr. Tomáš Pavlík, který vždy svým vyprávěním o historii Chrudimi všechny klienty zaujme a ti se rádi připojí svými historkami a zkušenostmi. S RNDr. Naděždou Gutzerovou se za pěkného počasí klienti vydávají do Městského parku, kde jim tato zkušená botanička pojmenuje všechny stromy a keře, které v parku a jeho okolí rostou. Pan Ing. Tibor Schwarz je jedním z členů Ekocentra a ekoporadny Zeleného domu v Chrudimi, takže nejvíce se od něj dozvídáme vše o tématu životního prostředí a biologicky cenných lokalitách v celé České republice. Velmi rádi mezi sebou vždy klienti přivítají ThLic. Ing. Jiřího Heblta, který umí zaujmout opravdu všechny nádherným pojetím svátků vánočních, velikonočních a dalších. Dále nás pravidelně navštěvuje Ing. Dana Šťastná se svou psí kamarádkou Šejlou. Od paní Šťastné se můžeme učit vše o zdravém životním stylu a zdravé výživě. V rámci bezpečnosti navštěvují klienty denních stacionářů zástupci odboru prevence kriminality a Městská policie, kteří klientům poradí jak se zachovat ve složitých situacích. Díky těmto lidem mají klienti možnost dozvídat se spoustu zajímavých a nových informací.

Autor příspěvku: kolektiv pracovníků Denních stacionářů

Plán aktivit Centra sociálních služeb a pomoci Chrudim na měsíc leden 2018

15. 1. od 16.00 hodin

můžete trávit pozdní odpoledne v Měšťanské restauraci v Chrudimi při
Posezení s hudbou a tancem

22. 1. od 14.00 hodin

bude v jídelně Centra sociálních služeb a pomoci Chrudim
v Soukenické ulici probíhat aktivita **Klub vařečka**.

31. 1. od 14.00 hodin

se sejdem ve společenské místnosti Centra sociálních služeb a pomoci
Chrudim v Soukenické ulici na přednášce na téma: „**Charlie Chaplin**“,
kterou si pro nás připravila paní RNDr. Jana Procházková

Posezení při kávě:

16. 1. ve 14.00 hodin v Centru sociálních služeb a pomoci Chrudim
v Soukenické ulici

„Anglický jazyk pro seniory“

přednášející paní Eliška Macháčová

Výuka se uskuteční v Klubu seniorů v Městském parku.

- *první skupina* 15., 22. a 29. 1. v 9.00 hodin
- *druhá skupina* 16., 23. a 30. 1. v 9.00 hodin
- *třetí skupina* 17., 24. a 31. 1. v 9.00 hodin
- *čtvrtá skupina* 18. a 25. 1. v 9.00 hodin

„Arteterapie“

přednášející paní Ing. Eva Mašínová

Setkání budou probíhat v Klubu seniorů v Městském parku.

- *první skupina* 19. a 26. 1. od 9.00 hodin
- *druhá skupina* 19. a 26. 1. od 12.00 hodin

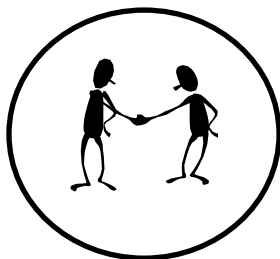
Počítače pro seniory

přednášející pan Petr Špína

Výuka bude probíhat v počítačové učebně Gymnázia Josefa Ressela v Chrudimi

- *první skupina* 22. 1. v 15.30 hodin
- *druhá skupina* 24. a 31. 1. v 15.30 hodin

NA SLOVÍČKO SE ZAMĚSTNANCI

Jana Valentová DiS.
sociální pracovnice

Máte nějaké oblíbené místo, kam ráda jezdíte?

Ráda jezdím ke svým rodičům do míst, kde jsem vyrůstala. Pocházím z venkova, příroda je pro mě zdrojem klidu, ale zároveň pozitivní energie a dobré nálady.

Jaká je Vaše představa ideální dovolené?

Ideální dovolenou jsem vlastně letošní rok prožila. Strávila jsem ji se svým manželem a dětmi v klidné lokalitě Orlické přehradě. Tato turisticky zajímavá oblast ukrývá spoustu krásných míst a památek, jako jsou třeba Orlický zámek, hrad Zvíkov, Milevský klášter, rozhledna Onen svět nebo Žďákovský most a také samotná hráz přehradě. Krásná jihočeská příroda nabízí nezapomenutelné výlety. Vydařilo se nám počasí tak, že jsme si mohli každý den zaplavat v přehradě, bazénu či si děti užívaly vodní radovánky v dětském brouzdališti. Dopoledne jsme vždy strávili na výletě v blízkém okolí.

Nejvíce se nám líbilo v Zeměráji u obce Kovářov, v přírodním parku plném zážitků pro děti i dospělé. V krajině prastarých žulových balvanů na pomezí středních a jižních Čech, nedaleko Orlíku nad Vltavou, najdete na ploše devíti hektarů více než sto různých her, zábavných i naučných prvků, dobrodružných úkolů, hlavolamů a několik skutečně výjimečných atrakcí – archeopark raného středověku, kilometr dlouhou přírodní stezku naboso, archeologické a paleontologické naleziště, bludiště, dětskou vesničku, interaktivní hernu, dětskou únikovou hru, lukostřelnici, množství přírodních hřišť různého zaměření, tajemnou cestu za pokladem a pátrání po Kamenech času. Dětem se nejvíce líbila stezka na boso, kde jsme se prošli i bahenní cestou a poté jsme měli celou stezku „bahenní ponožky či podkolenky“. Pro dokonalé probádání přehradní nádrže, jsme využili nejen plavbu výletního parníku lodní dopravy Orlík, ale i raft, který se stal naší součástí po celou dobu dovolené.

Je nějaká země, kam byste se ráda podívala?

Vzhledem k tomu, že jsem velkým milovníkem italské kuchyně, manžel má v oblibě mořské plody a děti se chtějí podívat k moři, bude naším cílem do budoucna navštívit Itálii.

Ale jsem také velký vlastenec, mám ráda Českou republiku, kde je spousta míst, které bych ráda navštívila a provedla jimi naše děti.

Které roční období máte nejraději a proč?

Nejraději mám jaro, protože je venku svěží čerstvý vzduch, vše se začíná po ponuré šedé zimě zelenat a kvést. Typický jarní zpěv ptáků, který nám už dává najevo, že končí zima a přichází příjemné jarní období je pro mě balzámem na duši.

Co Vás vyvede z rovnováhy?

Nespravedlnost, neohleduplní „závodníci“ na silnicích.

Čím jste chtěla být, když jste byla malá?

Už od mala si pamatuji, že jsem chtěla být učitelkou, později veterinářkou. V pubertě jsem toužila být dokonce vojandou. ☺

Co Vás rozesměje a potěší?

Rozesměje mě vždy nějaký „dokonalý“ nápad, převážně mých dětí či vtipná situace. Potěší mě dětský upřímný úsměv, vlídné slovo a pocit štěstí z nějaké situace či události.

Jaká barva se Vám líbí a jaká nelíbí?

Mám ráda všechny barvy. Každá patří k něčemu jinému. Přednost dávám fialkové a oranžové, které se nehodí úplně ke všemu, ale někde mají své místo.

Co děláte ve volném čase?

Volný čas trávím se svými dětmi a manželem, přáteli a širší rodinou. S dětmi podnikáme různé výlety, aktivity, tvoření, hrajeme různé hry nebo si jen tak povídáme. Ráda čtu, jezdím na kole a in-line bruslích.

PŘEDSTAVUJEME VÁM ...

Nového zaměstnance Centra sociálních služeb a pomoci Chrudim

Martin Kvapil
pracovník v sociálních službách

Dobrý den, vážení čtenáři,
dovolte mi, abych se Vám představil. Jmenuji se Martin Kvapil a do kolektivu Centra sociálních služeb a pomoci jsem se přidal v červnu loňského roku. Pracuji zde jako pracovník v sociálních službách a střídavě sloužím na všech domech s pečovatelskou službou, ale občas rozvážím i obědy. Tudíž s většinou z Vás, milí klienti, jsem se již určitě setkal osobně. Ale i tak bych Vám o sobě rád napsal pár řádků.

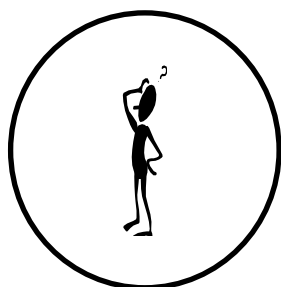
Pocházím z krásného městečka Slatiňany, kde žiji se svojí milovanou přítelkyní a se dvěma psy v rodinném domku, ale již v dubnu netrpělivě očekáváme narození našeho prvního potomka. Už odmala mě velmi zajímalo zdravotnictví a vše kolem něj, a proto jsem se rozhodl studovat na Střední zdravotnické škole v Pardubicích. Mezi mé velké záliby patří urgentní medicína, proto každý rok jezdím na soutěž IVEE (jedná se o soutěž pro studenty medicíny a studenty oboru záchranář). Nadále mě zajímají bojové sporty, zbraně, kynologie, čtení a v neposlední řadě rybaření.

Závěrem bych uvedl, že v letech předchozích jsem prošel různé pracovní pozice, ale rád jsem se opět vrátil do služeb sociálních. Tuto práci beru jako poslání. Co více může naplňovat člověka nežli pomoc lidem.

Do roku 2018 přeji mnoho zdraví, štěstí a spokojenosti.

ZAJÍMAVOSTI

Pranostiky

Leden

Leden studený, duben zelený.

Jaký leden do zimy, takový červenec do horka.

V lednu málo vody - mnoho vína, mnoho vody - málo vína.

Ryje-li krtek v lednu, končí zima v květnu.

Mnoho sněhu v lednu, mnoho hřibů v srpnu.

Leden jasný, roček krásný.

Když není konec ledna studený, únor to dvakrát nahradí.

Suchý leden, mokřý červen.

Novoroční noc jasná a klidná, bude povětrnost pro úrodu vlídná.

Je-li po 3. lednu počasí krásné, přijdou na jaře bouře časně.

Na Tři krále - zima dále.

O svatém Erhartu zima zebe do nártu.

Když 10. ledna slunce svítí, budem žita, vína hojnost míti.

Na den svatého Pavla poustevníka pěkný den - dobrý rok; větrný den - mokřý rok.

Na svatého Marcela zima leze do těla.

Svatý Antonín poustevník přináší led, nebo jej láme; nemá-li žádný, vyrobí hned.

Když na Alžbětu sněží, sníh dlouho poleží.

Svatá Anežka když laskavá, vypustí skřivana z rukáva.

Zdroj: <https://www.meteocentrum.cz/zajimavosti/pranostiky/leden>

Tři králové

Mudrci z Východu, tradičně označovaní jako **Tři králové**, jsou postavy z Matoušova evangelia, které navštívily Ježíše krátce po jeho narození v Betlémě a přinesly mu dary: zlato, kadidlo a myrhu. Upřesnění, že byli tři, že to byli králové a jejich jména, nejčastěji Kašpar, Melichar a Baltazar, přinesla až pozdější tradice, v Novém zákoně se tyto údaje nevyskytují.

V západní liturgické tradici je svátek Tří králů ztotožněn se slavností Zjevení Páně a církev jej na Západě i Východě slaví 6. ledna. Tento svátek je svou podstatou totožný se slavností Narození Páně, je dvanáctým dnem Vánoc a fakticky jím Vánoce vrcholí a končí. Svátek Tří králů upomíná na okamžik, kdy se Kristus zjevuje nejen izraelskému národu, ale všem; dává se rozpoznat jako král všech, které zastupují mudrcové z daleka.

V evangeliu podle Matouše se dále vypráví, jak se jich král Herodes vyptával na hvězdu a poslal je do Betléma, aby mu pak oznámili, kde se dítě nachází. Hvězda jim pak ukazovala cestu až k domu, kde byl Ježíš s Marií, poklonili se mu a předali dary. Mudrci pak na pokyn ve snu odcestovali a místo Herodovi neoznámili. Herodes se rozlítil, a protože se obával svého postavení po narození Mesiáše-krále židů, nechal usmrtit všechny chlapce do věku dvou let. Josef však předtím na pokyn ve snu vzal Ježíše a Marii a utekli do Egypta.

Pozdější tradice

Podle legendy byli tři mudrci či mágové z bible pohané, hvězdopřevci zřejmě z Persie, babylonští kněží kultu Zarathustry. Jejich znalost pohybů hvězd a pozornost vůči nim je spojována s proroctvím z knihy Numeri, kde Bileám předpovídá, že z rodu Jákobova vyjde hvězda, nový král Izraele.

V evangelním příběhu samotném není řeč ani o králích, ani o jejich počtu. Poprvé se o třech mudrcích zmiňuje církevní spisovatel Órigenés na počátku 3. století, který počet tří zřejmě vyvozuje z počtu darů, které Ježíši přinášejí. Označení králové se pak objevuje až v 6. století u sv. Caesaria z Arles (pravděpodobně podle zmínky v 72. žalmu). Počet mudrců však

v jednotlivých výkladech kolísal od počtu dvou až čtyř v západní církvi a po dvanáct ve východní. Jmen Kašpar, Melichar a Baltazar se jim dostává zřejmě až v lidových vyprávěních v 7. století, jsou napsána také na fresce v Raveně datované po roce 560 po Kristu. Prvním, u koho se tato jména spolehlivě objevují, je kancléř pařížské Sorbonny ve 12. století, Petr Comestor.

Středověk je také obdobím, kdy byly těmto jménům přiřazeny jednotlivé dary. Tyto tři dary měly také představovat veškerou hmotu, neboť zastupují veškerá v té době známá skupenství. Jednotliví králové pak podle různých výkladů představují všechna období lidského života; na scénách klanění Tří králů je jeden z nich zobrazován jako mladík, druhý jako muž a poslední jako stařec.

Tři králové nebyli nikdy oficiálně svatořečeni, avšak jsou uctíváni jako patroni poutníků a hříšníků. Ostatky svatých Tří králů podle legendy našla svatá Helena, která je přivezla do Konstantinopole a později byly jejím synem Konstantinem darovány milánskému biskupovi Eustorgiu, rodáku z Konstantinopole. Po dobytí Milána roku 1158 císařem Fridrichem Barbarossou kolínský arcibiskup Rainald z Dasselu převezl tyto ostatky do Kolína nad Rýnem, kde je uložil do chrámového pokladu kostela sv. Petra. Ostatky Tří králů se staly místem úcty mnoha poutníků, jeden z významných zlatotepců Mikuláš z Verdunu pro ně zhotovil relikviář ze vzácných materiálů. Od roku 1948 je tento relikviář umístěn v centrální gotické lodi před hlavním oltářem kolínského dómu.

K † M † B † a příslušný rok

V katolických zemích se o svátku Zjevení Páně (6. ledna) píše posvěcenou křídou na dveře domů a chlévů zkratka *K † M † B †* nebo latinský ekvivalent *C † M † B †* jako formule požehnání. Původní text zní *Christus mansionem benedicat* – Kristus ať obydli žehná, ať Kristus požehná tomuto příbytku (po celý rok – proto se za třetí křížek píše letopočet). Tři křížky symbolizují Nejsvětější Trojici, tj. Otce, Syna a Ducha Svatého. Nejsou to tedy znaménka „plus“ mezi iniciálami.

Zdroj: https://cs.wikipedia.org/wiki/T%C5%99i_kr%C3%A1lov%C3%A9

NĚCO O ZDRAVÍ

Domácí zdravotní a ošetrovatelská péče Kirké

Mléčné výrobky - nenahraditelný zdroj vápníku vyňato z článku z časopisu Florence

Ohledně mléčných výrobků koluje mnoho mýtů a často se můžete dočíst, že mléko a mléčné výrobky do jídelníčku nepatří. Ale tyto výrobky jsou zdrojem mnoha důležitých živin a je škoda se o ně ochuzovat. Přináší nám kvalitní bílkoviny, některé vitamíny a minerální látky, příznivé bakterie. Ale čeho si nejvíce ceníme - je obsah vápníku. Nejen, že ho je velké množství, ale tento vápník je v těle dobře vstřebatelný a lze ho jen těžko nahradit z jiných zdrojů. K čemu potřebujeme vápník? Tato minerální látka je pro nás nezbytná. Je klíčovým prvkem pro stavbu páteře a pro udržení dobrého stavu kostí. Mimo to má také zásadní význam pro srážlivost krve, krevní tlak, srdeční a svalovou činnost, nervovou soustavu apod. Dospělý člověk by měl přijmout 1000 - 1200mg vápníků denně. Což je např. jedna sklenice mléka + jeden jogurt + kousek sýra. Dále je důležitá vstřebatelnost vápníku. Zatímco u mléčných výrobků je 30 %, u zeleniny jen kolem 5 – 10 %. V hospodaření s vápníkem hraje významnou roli i vitamín D, který je až z 90 % zajišťován slunečním zářením. V zimním období ho do těla dostáváme potravinami jako např. mléčnými výrobky a rybím tukem. Spotřeba ryb je u nás však velmi nízká. Poslední výzkumy ukazují, že Češi téměř v polovině případů přijímají vápníku méně, než je doporučováno. Nezapomínejte a snažte se mléčné výrobky pravidelně zařazovat do jídelníčku.

Autor příspěvku: Leona Peřinová

CHRUDIM

Chrudimské kostely

Kostel Nanebevzetí Panny Marie (Chrudim)

Arciděkanský kostel Nanebevzetí Panny Marie se nachází na Resselově náměstí v Chrudimi. Jedná se o trojlodní bazilikální gotický kostel s románskými základy, který byl upravován v novogotickém slohu.

Historie a stavební vývoj

O předchůdci kostela není mnoho informací, ale je téměř jisté, že už za dob Přemyslovců, kdy Chrudim byla administrativní a politické středisko oblasti, stál uprostřed tohoto centra kostel. V první třetině 14. století propukl v čerstvě založeném městě požár, který možná zasáhl původní kostel a tak se město rozhodlo postavit nový. Díky dendrochronologickému výzkumu trámů nad presbytářem v roce 2001 bylo zjištěno, že část krovu kostela pochází už z roku 1340. V roce 1359 bylo potvrzeno podací právo k břevnovskému klášteru.

14. – 15. století

Stavba kostela začala v gotickém období výstavbou presbytáře, hlavní lodě, následovaly lodě vedlejší a dvojice věží v západním průčelí. Opěrné sloupy byly částečně vtaženy do vnitřku kostela.

16. – 18. století

Od poloviny 15. století byl kostel utrakvistický. Před rokem 1552 byl vybudován literátský kůr. Na jižní straně byly zřízeny oratoře. U obou postranních lodí byly zrušeny gotické předsínky (dvorany). Kostel měl v západním průčelí dvě věže, rozdílné výšky a tvaru. Jižní věž byla

opatřena dřevěným ochozem pro trubače, proto se nazývala Trubačka, severní věž se jmenovala Černá.

V roce 1630 se zřítila podlaha trubačova bytu. To narušilo už tak dost špatný stav věže. 23. února 1681 po morovém procesí byl jako poděkování za odvrácení moru od Slatiňan věnován do tohoto kostela obraz Krista Spasitele lidstva – *Salvator Mundi* (Chrudimský Salvátor), kopie poutního obrazu z Lateránské baziliky v Římě. Každoroční poutní procesí pokračovala až o roku 1782, kdy je císař Josef II. zakázal.

V květnu roku 1702 do Černé věže uhodil blesk. Shořela společně se severní, levou věží a s kostelním krovem až po presbytář. První věž, severní, Černá, byla opravena roku 1704. Následující rok byla opravena jižní věž, Trubačka. Při této příležitosti dostali věže stejnou výšku a cibulovou střechu s lucernou. V letech 1727–1728 se za děkana Lýra zřídil parapet před kostelem. Jednalo se o plošinu s pěti schodišti po stranách i v ose hlavního portálu, který sloužil od roku 1685. Parapet byl zdoben sochami svatých. Roku 1740 shodila vichřice vrch jižní věže, ten prorazil a poškodil klenutí. Při výročí salvátorského jubilea proběhla oprava v roce 1748. Na štít západního průčelí byl mezi věže namalován obraz Salvátora.

19. století

Dne 22. února 1850 uhodilo opět do jižní věže. Shořela střecha i krov a rozlily se oba dva zvony (Poutník a Václav). Následně byla věž opatřena střechou ve tvaru nízkého jehlanu. Roku 1851 byla takto zastřešena i druhá věž, i když nebyla zasažena požárem. V roce 1856 se přikročilo k celkové opravě kostela. Po zjištění stavu stavby vznikl tzv. „komitét ku stavbě kostela“. Ve špatném stavu byla severní věž, která se od roku 1762 odchylovala. Dále presbytář, kde se objevovaly pukliny a zdi na severní straně. Většinu těchto problémů způsobovaly mělké základy a nevhodný podklad a terénní úpravy chrámového okolí.

Puristické přestavby, která proběhla v neogotickém duchu, se v roce 1857 ujal František Schmoranz. Začalo se novým schodištěm ve věži Trubačce a probouráním vstupu zvenčí. Dále proběhlo zajištění vnitřních a vnějších základů kolem dokola celého kostela. Roku 1873 byl odstraněn parapet. To umožnilo práce na průčelí a obou věžích, které kvůli jejich špatnému stavu byly postaveny téměř celé od základu nově. Výmalby interiéru se ujal bratr F. Schmoranze, Gustav Schmoranz. Malby zůstaly na zdech až do druhé světové války, kdy

byly přemalovány. Sanktusník nad kostelním krovem byl dokončen roku 1880. Jednalo se o poslední práci na exteriéru kostela. Ten tak dostal podobu, kterou známe dnes.

20. – 21. století

V dnešní době už k žádným přestavbám ani větším úpravám nedochází. Spíš se provádějí postupné rekonstrukce a archeologické výzkumy částí kostela. Jedná se hlavně o opravy či výměny střešních pláštů. V nedávné době byla např. vyměněna krytina nad presbytářem a nad bočními loděmi. V roce 2004 byla udělána zatím poslední výmalba trojlodí podle návrhu Lukáše Pavlíka.

Popis exteriéru a interiéru

Exteriér

Kostel je vystavěn ve stoupajícím terénu a je východně orientovaný. Jedná se o rozlehlé bazilikální trojlodí, vystavěné z opuky a pískovce, s opěrnými pilíři. Hlavní loď je zastřešena sedlovou střechou se sanktusníkovou věžičkou, vedlejší pak střechami pultovými.

Průčelí dominuje dvojice nárožních hranolových věží vysokých přibližně 62 metrů, vstup zajišťuje ústupkový portál s lomeným obloukem a pískovcovým tympanonem, kde je vyobrazená Panna Marie. Nad portálem se nachází velké průčelní okno osvětlující kostelní kůr.

Interiér

Vnitřní délka kostela je 39 metrů, šířka trojlodí u vchodu je 13 metrů a rozšiřuje se až na 15 metrů. Výška hlavní lodi je asi 14 metrů, vedlejších pak přibližně 10 metrů. I po úpravách v 19. století je výškový rozdíl mezi patou západního průčelí a východního presbytáře 3 metry. Interiér kostela je tak stupňovitě členěn, celkem se tam nachází 22 schodů. Pod stoupající opukovou podlahou se nachází několik krypt.

Hlavní loď se směrem k presbytáři rozšiřuje. Je zaklenuta čtyřmi poli s křížovými klenbami a jednou klenbou s hvězdicovým vzorem, která je nad kůrem. Osvětlena je bazilikálními okny, a to čtyřmi z jihu a třemi ze severu. Na hlavním oltáři je nad svatostánkem umístěna renesanční kopie římského obrazu Krista Spasitele, visí nad svatostánkem ve stříbrném rámu.

Vedlejší loď je o čtyřech polích s křížovými klenbami, se žebry vybíhajícími přímo ze zdi a pilířů, z toho dvě západní pole jsou výrazně

podélné. Oddělené jsou od hlavní lodě třemi páry pilířů s mezilehlými arkádami. Osvětlení zajišťují vysoká, štíhlá okna s lomeným obloukem, která jsou tři na každé straně. Ke středům lodí přiléhají navzájem si podobné otevřené předsíně, jež jsou zaklenuté obkročnou klenbou.

Kněžiště je o něco vyšší než hlavní loď a zvnějšku je opatřeno dvěma mohutnými opěráky. Skládá ze dvou příčně obdélných polí s křížovými klenbami a je ukončen pětibokým závěrem s paprscitou klenbou. Žebra jsou ve vrcholu propojena zdobenými svorníky a lze si všimnout nízko položených svazkových přípor. Presbytář je osvětlen trojdílnými lomenými okny. Ornamentální a figurální výmalba z roku 1892 zdobí stěny presbytáře. Západní sakristie má křížovou klenbu. Jižní přístavky jsou většinou novodobě upravovány.

Vnitřní vybavení kostela

Nejstarší z vybavení kostela je gotická křtitelnice z roku 1462, dále je tam řada gotických obrazů a soch, renesanční soubor epitafů, barokní hlavní oltář a nejvýznamnějším předmětem je vrcholně barokní obraz Chrudimského Salvátora. Kromě toho zde lze nalézt renesanční portrét Salvatora, tedy Ježíše Krista. Uvnitř jsou také varhany, budované od roku 1995 varhanářem Petrem Fischerem, nacházející se na kůru v západní části hlavní lodě. Varhany mají 45 rejstříků, tři manuály a cca 3 300 píšťal.

Pod kostelem nacházejí krypty, kde byli od 16. století do 18. století pohřbíváni lidé, kteří s kostelem nějak souviseli. Pohřbeno je zde několik set lidí.

Zajímavosti

Říká se, že presbytář původního kostela sloužil jako hradní kaple. Na tomto hradě roku 1055 nejspíš zemřel kníže Břetislav. Nejnovější archeologické průzkumy z roku 2014 domněnku existence hradu na tomto místě potvrdily.

Bohoslužby

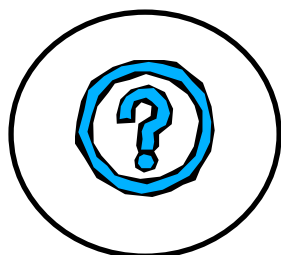
V současné době je kostel takzvaně živý. Konají se zde pravidelné bohoslužby, občasná koncerta a jiné kulturní akce. Kostel je také přístupný veřejnosti a to od června do září samostatně nebo s průvodcem.

Zdroj:

[https://cs.wikipedia.org/wiki/Kostel_Nanebevzet%C3%AD_Panny_Marie_\(Chrudim\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Kostel_Nanebevzet%C3%AD_Panny_Marie_(Chrudim))

KDO VÍ, ODPOVÍ

Povyražení lidu českého z časopisu Květy

Ač náš národ prožíval i chvíle velice krušné, lid se dokázal bavit takřka za všech okolností v co nejtěsnějším společenském kontaktu. Rozhlas, televize, biograf, internet ani počítačové hry při tom žádnou roli nehrály...

1. Chození s medvědem patřilo:
  - a) K masopustnímu průvodu
  - b) Ke svátku osla
  - c) K jízdě králů

2. Za nejstarší ze společenských obyčejů je považováno:
  - a) Chození s kališem
  - b) Vynášení smrti
  - c) Svátek bláznů

3. Bujará oslava ukončení žní se nazývala:
  - a) Letnice
  - b) Hody
  - c) Obžínky

4. Tzv. císařské posvícení zavedl první neděli po svátku sv. Havla:
  - a) Karel IV.
  - b) Rudolf II.
  - c) Josef II.

5. Vánoční obchůzce na počest betlémského krále Baltazara říkali:
  - a) Chození s klíbnou
  - b) Obchůzka s kačerem
  - c) Obchůzka bab

6. Rozverným chozením s bukačem se lidé bavili:

- a) Na Nový rok
- b) Od Vánoc do Hromnic
- c) O Dušičkách

Správné odpovědi:

1a), 2b), 3c), 4c), 5a) a 6b)

5 – 6 bodů

Přes povyražení jste mistři. Vyrazte si z kopýtky i o letošních novoročních oslavách. A stejně vesele kráčejte rokem 2018.

3 – 4 body

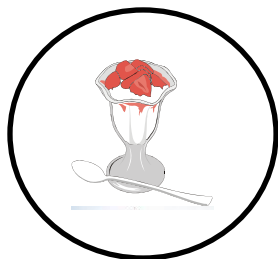
Ne každá zábava je vám blízká, nicméně k veselí tradičnímu novoročnímu se určitě s chutí přidáte.

0 – 2 body

I když jste z lidového povyražení propadli, praxe bude určitě jiná. Slavte až do rána a s novým rokem se mějte rádi!

OSVĚDČENÉ RECEPTY NAŠICH ZAMĚSTNANCŮ

Oblíbené recepty
Jany Valentové DiS.

(Ne)alko citrus punč

Suroviny:

600 ml vody

1/2 citronu

1 pomeranč (bez 1
kolečka na ozdobu)

1/2 grepu

kousíček jablka

tyčinka skořice

med podle chuti

8 hřebíčků

3 nové koření

2 sáčky šípkového čaje

příp. rum (rumový sirup)

Vodu s čajem, kořením, medem, grepovou šťávou a kousky ovoce přivedeme k varu. Provaříme asi pět minut a podáváme ozdobené kolečkem pomeranče.

Mléčný kinder řez

Začneme tím, že rozpálíme troubu na 175 stupňů a plech pokryjeme pečicím papírem. Pak se vrhneme na výrobu těsta. Vejce a cukr vyšleháme na hustou, krémovou pěnu. Za stálého šlehání přidáme lžici oleje. Kakao, mouku a kypřicí prášek prosejeme a po lžičkách přidáváme do těsta.

Těsto:

- 3 vejce
- 4 lžice cukru
- 1 lžice oleje
- 2 lžice kakaa
- 5 lžic polohrubé mouky
- ½ lžičky kypřicího prášku

Náplň:

- necelá půlka z velké kostky másla
- 6 lžic moučkového cukru
- 2 lžice vanilkového cukru
- 1 kostka měkkého tvarohu
- 1 kelímek zakysané smetany

Když je těsto krásně vyšlehané, vylijeme ho na plech a rozetřeme na tenkou vrstvu. Pečeme devět až deset minut, propečenost můžeme kontrolovat špejlí. Necháme v klidu vychladnout.

Na náplň nejdřív vyšleháme společně máslo, moučkový i vanilkový cukr. Do směsi všleháme i tvaroh, a nakonec zakysanou smetanu.

Vychladlé těsto přepůlíme, jednu stranu potřeme krémem a přiklopíme. Pak necháme minimálně dvě hodiny „dojít“ v lednici, a nakonec nakrájíme na libovolně velké "tyčinky".

V příštím březnovém čísle se můžete těšit na příspěvky:

- Domácí zdravotní a ošetrovatelské péče – téma: „Chronické žilní onemocnění“
- Lucie Horáková – téma: „Historie a současnost pečovatelské služby“
- Denní stacionáře – „Denní stacionáře a jejich přínos pro pečující“
- Rozhovor s pracovníkem CSSP s panem Martinem Kvapilem.

Časopis je možné stáhnout na našich internetových stránkách:
<https://www.socialni-sluzby.cz/ostatni/casopis-chrudimsky-senior/>